

SÜRELİ YAYIN ADLARININ KISALTIKMASI

Derleyen : Behire BALKAN
Millî Kütüphane Bibliyografya
Başuzmanı

Sürelî yayımların adlarının kısaltılması sorunu milletlerarası alanda olduğu kadar, millî alanda da bilimsel işbirliği konusunu yakın olarak ilgilendiren kütüphanecilik ve dokümantasyon problemlerinden biridir.

Sürelî yayın adlarının standart olarak kısaltılması toplu kataloglar, makale bibliyografyaları, bibliyografik künyeler ve eserlerde kullanılan bibliyografik notları ilgilendiren alanlardaki çalışmaları büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Milletlerarası işbirliği alanında faaliyet gösteren kurumlar — eskiden Institut International de cooperation intellectuelle, şimdi Unesco ve Organisation internationale de Normalisation — devamlı olarak bu problem ile uğraşmışlar ve sonuç olarak kısaltma sorunlarının en önemlilerinin milletlerarası anlaşmalarla saptanmasını sağlamışlardır. İSO R 4 rumuzlu tavsiye bugün bu konuda direktif mahiyetini hâiz bulunmaktadır. İSO R4 ün tavsiyeleri ve bundan evvel hazırlanmış bazı kuralların menşei Institut International de Cooperation Intellectuelle tarafından hazırlanmış olan esaslara — Bak. La cooperation intellectuelle, 1930. T. 2. pp. 194 - 197 — ve World list of Scientific periodicals 1924 - 1927 - dayanmaktadır. Problemin teori yönü ilk olarak M. S. R. Ranganathan tarafından ele alınmıştır. (Abbreviated titles of periodical publications. ABGİLA. Annals of the Indian Library Association. 1951. 2. année. No. 4 pp. 81 - 89). Ranganathan'a göre kısaltma öncelikle ekonomi bakımından önemlidir. Bir sürelî yayının adı 20 harf yerine 2 harfle ifade edilebilirse sadece baskı ve çoğaltma masraflarının % 90'ından istifade etmekle kalmıyor, kelimeyi her telâffuz edişte de % 90 kazanç sağlayabiliyoruz demektir. Bunun dışında isimlerin kısaltılması esas olan unsur tebarüz ettirmesi bakımından da önemlidir. Kısaltmanın sembolik değeri entelektüel çalışmadaki ekonomi bakımından paha biçilmez bir avantaj teşkil etmektedir.

Mr. Ranganathan sürelî yayın adlarının kısaltılması konusunun milletlerarası alanda uygulanabilecek olan problemlerini ele almaktadır. Ranganathan'a göre kısaltmada bir memleket veya bir tek kurum bahis konusu olsa bile bu memleket veya kurum tarafından hazırlanan bibliyografya veya kataloglarda yabancı dilde isimler bulunacağından kısaltmaların milletlerarası alanda kabul edilebilir olması gerekir. Bundan başka kısaltmaların yapıldığı bibliyografya, katalog veya listelerde kısaltmalar alfabetik sırada öyle bir yerde bulunmalıdır ki buldukları yerler isimleri kısaltılmadıkları halde bulunacakları yerlerle aynı olacaktır.

Bu koşullar kısaltma yeteneklerini bir hayli daraltmaktadır. Gerçekten İSO R4 ün tavsiyeleri ve millî bazı kurallar şu ilkeye dayanır. Kısaltma izahat ver-

Münif Paşa'nın Maarif Nâzırlığı sırasında hazırlandığı tahmin edilen «Kütüphanelerin suret-i idaresi» hakkındaki talimatname» ye gelince, bu talimatname 19 maddeden müteşekkildir. İlk maddede kütüphanelerin açılış ve kapanış saatleri belirtilmiş, ikinci maddede kütüphanenin temizliği, üçüncü maddede kütüphaneden dışarı kitap verilmeyeceği, dördüncü maddede eğer dışarı kitap verilirse ve kaybedilirse görevliler hakkında uygulanacak ceza üzerinde durulmuştur. 5. ve 6. Maddelerde okuyucuya nasıl muamele edileceği ve ne sayıda kitap verilebileceği hususuna işaret edilmiştir. 7. Madde kütüphaneye sokulmayacak ateşli maddelere, 8. Madde kütüphanelerde kimsenin yatırılmayacağına dairdir.

Son Asır Türk Şairleri, S. 997 - 1013, İbrahim Alâeddin Gövsa: Türk Meşhurları ansiklopedisi, S. 267.

9., 10., 11. Maddeler kitapların nasıl okunacağına ve okutulacağına dair hususları kapsar, 12. Madde kitapların ve dolapların hiç olmazsa ayda bir kere temizlenmesi, 13. 16 — 16. Maddeler personel konusundadır. Bu maddelerde personelin meşru bir mazereti olmadıkça görevinin başından ayrılamıyacağı, böyle bir mazeret vukuunda durumdan Maarif Nezaretini haberdar edeceği, kütüphaneden sılaya ve taşraya gitmek üzere ayrılan görevlilerin yerine bakacakların tayini, hafız-ı kütüplük görevi boşaldığında bu göreve yeniden yapılacak tayinin ne şekilde olacağı hususlarına işaret edilmiştir.

17. Madde kütüphanelerin demirbaş defterlerine, 18. Madde onarılacak kitaplara, 19. Madde de kütüphanelerin her üç ayda bir kere müfettişlerce kontrolüne dairdir.

Daha önce eski harflerle Mahmud Cevad'ın «Maarif-i Umumiyye Nezareti tarihçe-i teşkilât ve icraatı» adlı eserinin ilk cildinde yayımlanan talimatnamenin¹⁰⁾ metni şudur:

«İşbu 98 senesi Ramazanının yirmisine müsadif 97 senesi Ağustosunun üçü tarihiyle kütüphanelerin suret-i idaresi hakkında neşr edilen talimatnamenin suretidir :

Birinci Madde : Kütüphaneler daima öğleden bir saat evvel açılıp öğleden üç saat sonra kapanacak ve şu dört saat zarfında hafız-ı kütübler kütüphanelerinde bulunacaklardır.

İkinci Madde : Ashab-ı mütalâanın oturması için tefriş olunan minderler ve kitab vaz'ı için rahleler her gün süpürülecek ve derun-i kütüphanenin emr-i nezafet ve taharetine dikkat ve itina olunacaktır.

Üçüncü Madde : Hafız-ı kütübün emri bile bulunsa kütüphaneden hiç kimseye bir vechile kitab verilmeyecektir.

Dördüncü Madde : Hafız-ı kütübler kütüphaneden kitab verir veya çaldırır ise tazminile hakkında Ceza Kanunname-i Hümayun'unun seksen ikinci maddesi mucibince muamele olunacaktır.

Beşinci Madde : Ashab-ı mütalâaya rıfk ile muamele olunup derun-i kütüphanede li-eclî'l-mütalâa istediği kitab kendisinden diriğ olunmayacaktır.

10) Mahmud Cevad ibn üş-Şeyh Nafi: Maarif-i Umumiyye Nezareti tarihçe-i teşkilât ve icraatı, Cild: 1, İstanbul 1338 Matbaa-i Amire, S. 207 - 209.

Altıncı Madde : Ashab-ı mütalâaya def'aten iki ve nihayet üç kitabdan ziyade verilmeyecektir.

Yedinci Madde : Derun-i kütübhaneye sigara ve çubuk ve mum ve lâmba ile girmek kat'iyen memnudur.

Sekizinci Madde : Nefs-i kütübhanede gündüz veya gece hiç bir kimse yatırlımayacaktır.

Dokuzuncu Madde : Kitab arasından evrak koparmağa ve kesmeğe meydan verilmemek için ashab-ı mütalâaya ziyadesiyle dikkat ve itina olunacaktır.

Onuncu Madde : Kütüb-i nefise ve mürtesimenin silinmemesi ve örselenmesi için ashab-ı mütalâadan na-ehil olanlara o gibi kitab verilmeyecektir.

Onbirinci Madde : Ashab-ı mütalâa aldığı kitabı terli eliyle derun-i sahifeye basmaması ve kitabı güzelce tutup mütalâa etmesi için kendisine hüsn-i suretle ihtar olunacaktır.

Onikinci Madde : Lâ-akal ayda bir kere güve ve küf ve rutubetten muhafaza için kitaplar silinecek ve hücre ve dolabları tathir olunacaktır.

Onüçüncü Madde : Eda-yi hizmeti men'edecek a'zar-ı şer'iyesi zuhur etmedikçe hiç bir hafız-ı kütüb hizmet-i başından ayrılmayacaktır.

Ondördüncü Madde : Hafız-ı kütübler bazen kütübhaneye devamı mâni olacak mazeret-i şer'iyeleri zuhurunda Maarif Nezaret-i Celilesine ihtar-ı keyfiyyete mecbur olacaklardır.

Onbeşinci Madde : Hafız-ı kütüblerden birisi sılaya ve yahut taşraya gidecek olur ise refiki var ise onu, yok ise kefil olduğu bir adamı Maarif'e müracaat ile tevkil edebilecektir.

Onaltıncı Madde : Hafız-ı kütüblerden birisi vefat eylediği ve yahut ciheti mahlûl kaldığı takdirde mahlûl-ı mezkûru müsted'i olan kimsenin ehliyeti hafız-ı kütübler tarafından yahud Meclis-i Maarif'den tasdik olunmadıkça hafız-ı kütüblüğe kabul olunmayacaktır.

Onyedinci Madde : Kütübhaneler Müfettişliği tarafından her kütübhanenin mevcut ne kadar kitabı var ise ba'de'l-muayene hafız-ı kütüblere tutturulacak defter-i mahsusun bir ayni bu kerre Telif ve Terceme Dairesinde müceddeden açılan sicill-i umumiye kayd olunacak ve müfettiş-i muma-ileyh her kütübhanenin kütüb'i meşhude ve mevcudesi üzerine hafız-ı kütüblerin ve kendisinin taht-ı tasdikinde tutacağı deftere sicill-i umumi mübteni olacağı cihetle bu sicill-i umumide her kütübhanenin kütüb-i mevcudesi yazıldığı sırada hafız-ı kütübüyle müfettişliğin tasdikleri bulunacaktır.

Onsekizinci Madde : Yoklama esnasında kütübhanelerde cildleri muhtacı tamir kitab bulunur ise o misillu kitaplar tefrik olunarak evvel-be-evvel defteri rapor Telif ve Terceme Dairesine verilecektir.

Ondokuzuncu Madde : Bu surette kütübhanelerin yoklamaları bi'l-icra sicill-i umumî kapandıktan sonra her üç ayda bir kere kütübhaneler Müfettişliği tarafından kütübhaneler teftiş ve yoklama olunması usul ittihaz kılındığından bu

meksizin anlaşılabilir bir kısaltmadan daha öteye gitmemelidir. Başka bir deyimle kısaltma her hangi bir izahat vermeksizin anlaşılabilir durumda olmalıdır. Bu nedenlerle kısaltma kelimelerin sonundaki bir veya iki heceyi atmaktan, harfi tarifleri, rabıtları veya edatları kullanmamaktan ibaret kalmaktadır. ISO R4 de ve bundan evvel hazırlanmış olan kurallarda süreli yayın adlarında çok sık kullanılan kelimelerin bir listesi ek olarak verilmiştir. Böyle bir liste ne kadar ferruatlı olursa olsun edilecek fayda sınırlı kalır. Çünkü bu listenin bütün dillerdeki süreli yayın isimlerinde kullanılabilir kelimeleri ihtiva etmesine imkân olmadığı gibi, on yıl gibi kısa bir zaman dahi bu listeden edilecek istifadeyi büyük ölçüde azaltmaya kâfi gelir.

ISO R4 ve bazı milli normlar kısaltma yerine inisyel veya rumuz kullanmayı menetmekte veya pek müstesna hallerde kullanılmasına cevaz vermektedir.

Kısaltmaların kullanılması ile ortaya çıkacak olan ekonomik avantajı ve bu kısaltmaların ilmin muhtelif branşlarındaki sembolik değerini daha da fazılaştırmak arzusu milletlerarası kurullarla saptanmış olan sınırları aşan çözüm şekillerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bazı süreli yayınlar bibliyografyalara ve referanslara girecek olan kısaltma şeklini kendileri tayin etmektedirler. Bunlar ISO R4 ve diğer milletlerarası kurullarda gösterilen kaideleri bazan fazlasıyla aşarlar. Çok defa rumuz karakteri gösterirler. Tabii bilimlerin bazı dallarında ve tarihin bazı branşlarında süreli yayının adının yerine bir rumuz kullanmak en ilkel bir metodoloji problemi olarak ileri sürülmektedir. Magyar Nyelv isimli derginin adının kısaltılması macar normlarına göre Magy. Nyelv olarak gösterildiği halde dergi MNy. kısaltmasını kullanmaktadır. Bu durum bir çok macar dergileri için de bahis konusudur. Macaristan'da dil ile uğraşanlar ve etnograflar en çok rumuz tarzında kısaltma kullananlardır. Etimoloji veya folklor a ait bir konu hakkında tam bir bibliyografik referans vermek gerektiği zaman buruftan iktisat etmek kaygısı rumuz kullanmayı icap ettiren en önemli âmil sayılmaktadır.

Son zamanlarda fazlasıyla gelişmiş ve gittikçe daha çok tanınmakta olan bir başka metot daha vardır. Bu da süreli yayın adının aslında bir kısaltma ihtiva etmiş olmasıdır. İlgili ilim branşının adının veya dergiyi yayımlayan kurumun adının kısaltılmış olması gibi. World list of Scientific periodicals'ın üçüncü baskısında büyük ölçüde bu tipte isim bulunmaktadır. A.A. Journal, A.A. S. Bulletin gibi. Hattâ meşhur Alman kısaltması ki kısaltmadan ziyade bir rumuzdur: AAZ

Bütün bu eğilimler başlanmış olan yolda azimle ilerlenmek gerektiğini göstermektedir. Genel olarak şimdiye kadar kullanılmasına yer verilmemiş olan rumuzun kullanılmasını sağlamak gereklidir. Bu durumda kısaltmaların milli veya milletlerarası listelerini günü gününe tutmak gerekeceği tabiidir. Bu tarzda hazırlanacak listelerin faydası Mr. Ranganathan tarafından da belirtilmiş bulunmaktadır. Bu listelerin soyut olarak kelimeler değil, süreli yayın adlarının kısaltmasını veya inisyallerden ibaret olan rumuzunu vermesi gerekir.

ISO R4 deki usullere, bazı milli normlara ve «kısaltma hiç bir açıklamayı gerektirmeksizin süreli yayınının ismini göstermelidir» ilkesine aykırı olarak, çok yayılmış olan veya yayılması ve milletlerarası alanda geniş ölçüde kullanılması ümit edilen süreli yayınların adını kısaltmak için rumuzlar kullanılmasını amaç edinen kurullar bahis konusu süreli yayınların yukarıdan aşağıya sıralanması ve kısaltmaların kotlaştırılmasından ibaret kalır. Bu durumda isim-

lerin listesini yapmak ve süreli aralarla bu listeleri yenilemek gerekir. Kullanana- lara isimlerin tamamını gösterecek tek araç budur. Çünkü «çok tanınmış» ve «belirli bir ilim dalının uzmanlarınca tanınma» deyimleri izafi olup sayısı az veya çok bir kaç bilim adamına ve teknisyene münhasır kalır. Bu arada kütüphanecile- rin ve dokümantalistlerin ilmin her dalında ve dünyanın her tarafında mevcut bulunan süreli yayınları tanımalarına imkân yoktur. Bundan başka bu alanda her hangi bir güçlüğü uğrandığı zaman ilk defa başvurulması düşünülen kişiler de kütüphaneci ve dokümantalistlerdir.

Bugünkü durumda ve şimdiye kadar elde edilmiş sonuçlara dayanılarak bi- limsel zorunluluklar ve dokümantasyon gerekleri aşağıdaki noktalarda milletler- arası bir anlaşmaya varılmasını zorunlu kılmaktadır.

1. ISO R4 ü, gerektiğinde kısaltmaları sembollere irca edecek kadar indiren ve süreli yayının adının baş harflerini kullanarak kısaltmalar sağlayan bir ekle ta- mamlamalıdır. Bu şekil jenerik kelimeler için düşünülmüştür.

2. Her memlekette millî bir kurum (örneğin İso'nun veya FİD'in üyesi olaı bir kurum veya Unesco millî komisyonları) süreli yayın idarecilerinin beyanları- na göre kısaltmaların listesini hazırlamalı, rumuzların birbiriyle ahengini teşkil etmeli, iki defa kullanılmış olan rumuz veya kısaltmalardan birini değiştirmeli ve kabul edilmiş olan kısaltmaları süreli olarak yayımlamalıdır.

3. Millî otoritelerce kabul edilmiş olan kısaltmaların milletlerarası bir listesi milletlerarası bir kurum tarafından yayımlanmalıdır. (Örneğin Unesco veya Unesco adına hareket eden her hangi bir kurum). Bu milletlerarası kurum iki defa aynı ad için kullanılmış olan kısaltmalardan birini yok edecek ve milletler- arası alanda kabul edilmiş olan kısaltmaların listesini yayımlıyacaktır.

4. Süreli yayın idarecilerinin veya belirli bir bilim dalında faaliyet gösteren uzmanların rumuz tarzında kısaltmakullanmayı istemedikleri hallerde İSO'nun tavsiyelerini kullanmak en iyi yoldur. Artık çıkmamakta olan süreli yayınlar için de İSO kurallarını kullanmak yerinde olur.

İnstitut International de Coopreation Intellectuelle tarafından 1930 yılında, hazırlanan World list of Scientific periodicals'ın üçüncü basımında verilen ve İSO nun TC46 numaralı teknik komitesince 1954 yılında tavsiye olunan süreli yayın- ların kısaltmasına ait kuralları sırasıyla veriyoruz.

**MİLLETLERARASI BİLİMSSEL İŞBİRLİĞİ MERKEZİNİN HİMAYESİ
ALTINDA TALİ BİR KOMİTECE HAZIRLANAN
SÜRELİ YAYIN ADLARININ KISALTIKMASI KONUSUNDA MİLLETLERARASI
KOD Paris 1930**

Genel kurallar :

I. Genel olarak süreli yayın adları kısaltılmış şekilleriyle kolaylıkla ta- minacak şekilde kısaltılmalıdırlar. Kelimelerin sırası daima aynı kalır.

İstisnalar : Süreli yayın adlarında pek çok kullanılmakta olan dergi, gazete (Journal, Zeitschrift) gibi kelimeler daha fazla hattâ bir tek harf kalıncaya kadar kısaltılabilir.

II. Harfitarifler, rabitlar edatlar genel olarak kaldırılır. İstisnalar

a — Süreli yayının adı harfi tarif, rabit veya edat ile ayrılmış sadece iki kelimededen müteşekkil ise bu takdirde bu rabit, edat veya harfitarif kaldırılmaz. Örnek: Coal and iron. Stimmen d. Zeit ... gibi.

b. İkinci mürekkep kelimenin sonundaki ek birinciye de ait olduğu halde iki mürekkep kelime arasında olan rabit kaldırılmaz. Misâl: Lund-und forstwirtschaftliche Blatter = Land-u. Forstw. Bl.

c. Fazla uzun olan süreli yayın adlarında harfi tarif, rabit ve edatlar kaldırıldığı gibi faydalı olmıyan bazı isimler de kaldırılabilir. Misâl: Arbeiten aus dem Elektrotechnischen Institut der Grossherzoglichen Technischen Hochschule Friederica zu Karlsruhe = Arb. elektrotechn. Inst. Karlsruhe ikinci örnek: Comtes hebdomadaires des séances de l'Academie des Sciences = C. R. Acad Sci., Paris.

Almanca harfitarifler daima d. şeklinde kısaltılır.

III. Kısaltmalar kelimelerin son heceleri kaldırılıp yerine bir nokta koymak suretiyle yapılır. Örnek: Médecine = Méd.,

IV. Kısaltıldığı hallerde isimler büyük harfle sıfatlar küçük harfle baslar. Coğrati sıfatlar için büyük harf veya küçük harf kullanmak serbesttir. Annales médico - chirurgicales du Centre = Ann. méd. - chir. Cent.

V. Tekille çoğul arasında bir fark yapılmaz.

VI. Çeşitli dillerde birbirine benzeyen kelimeler aynı tarzda kısaltılır. Fakat her dilin imlâsı muhafaza edilir.

Académie :	Akademie :
academy : Acad.	Akad
Academia :	Akademi :

VII. Lâtin harflerine transkribe edilerek yazılmış süreli yayın adları da aynı kaidelere göre kısaltılır. Fakat daha ihtiyatla hareket etmek gerekir. Şark dillerinde yazılmış süreli yayın adları kısaltılmaz.

Özel kurallar :

I. En aşağı iki kelimededen meydana çıkan süreli yayın adları kısaltılır. Birleşik olmıyan bir tek kelimededen ibaret süreli yayın adları kısaltılmaz. Örnek: Recht = Recht, Avenir = Avenir.

II. Birleşik kelimelerde her kısım sanki tek kelime imiş gibi kısaltılır. Kelimenin kısımları bir tire ile birbirine bağlanır. Sozialhygienische Abhandlungungen = Soz. — hyg. Abh.

III. Aşağıdaki hallerde bir virgülle ayrılmak suretiyle süreli yayının yayımlandığı şehir de ilâve edilir.

a — Süreli yayın adının kısaltılmış şekli süreli yayının hangi dilde yazılmış olduğunun anlaşılmasına imkân vermiyorsa. Örnek: Revista agronomica: Rev. agron., Lisboa.

b — Süreli yayının adı memleketin dilinden başka bir dilde yayımlanıyorsa Örnek: Acta paediatrica = Acta Paediatr., Stockholm

c — Birden fazla süreli yayın adı kısaltıldığı zaman aynı şekli alıyorlarsa.
Örnek:

Journal d'urologie = J. Urol., Paris

Journal of Urologie = J. Urol., Baltimore

IV. Süreli yayın adının ilk kelimesi daha az kısaltılabilir. Örnek:

Fundamenta mathematica = Fundam. math.

V. Süreli yayının adı bir kişi adı ile başlıyorsa kişinin soyadı muhafaza edilir, diğerleri yukardaki kurallara göre kısaltılır.

Örnek: Albrecht v. Gräfes Archiv für Ophthalmologie =Gräfes arch. Ophtalm.

WORLD LIST OF SCIENTIFIC PERIODICALS (3. Basım) DA SÜRELİ YAYIN ADLARININ KISALTILMASINDA UYGULANAN KURALLAR

International Code of Abbreviations for titles of periodicals'daki (Paris, Institut International de Coopération Intellectuelle, 1930) daki genel ve özel kurallar esas olarak alınmıştır. Bazı özel durumlar için 1932 yılında çıkarılmış örnek'den faydalanılmıştır.

Sondan bir veya iki hece düşürmekle elde edilen kısaltmadan sonra bir nokta koyulur. Fakat kısaltma bütün hecelerden bir veya iki harf alınmak suretiyle yapılırsa nokta koyulmaz. Örnek: Eng. Engine için, fakat Engng engineering için.

İsimlerin kısaltmasının baş harfi büyük harfle sıfatların kısaltması küçük harfle yazılır. Harfi tarifler ve edatlar genel olarak kaldırılır. «Ve» anlamına gelen kelime atılır. Sadece «ve» ile bağlanmış iki kelimededen ibaret bir süreli yayın adında «ve» nin atılması karışıklık hasıl ediyorsa muhafaza edilir.

Çeşitli dillerde aynı kökten gelip birbirine benzeyen, fakat yazılışları ayrı ayrı olan kelimeler aynı kısaltmayı almalıdırlar.

Academy, académie, academia = Acad

Society, société, Societa, Sociedad = Soc.

Süreli yayın adına sonradan bir ilâve yapılırsa bu kelime daha da fazla kısaltılabilir.

Genel olarak süreli yayının basıldığı şehir alınmaz. Fakat iki süreli yayını birbirinden ayırmak gerekiyorsa veya süreli yayının adı süreli yayının yayımlandığı dil hakkında bir fikir vermiyorsa bu hallerde süreli yayının basıldığı şehir bir virgülden sonra ilâve edilir.

Örnek :

Progress of science, London = Progr. Sci., London

Progres des sciences, Paris = Progr. Sl., Paris gibi.

Alman ve İskandinav dillerinde, birleşik ve uzun kelimelere sık sık rastlanır. Bunlar sanki birleşik değillermiş gibi kısaltılır. Bu nevi birleşik kelimelerde or-

tada tire kullanılmamışsa birleşik kelimenin kısaltılmışları da bitişik olarak fakat her kısım büyük harfle başlamak üzere yazılır. Fiskeritidentie = FiskTid gibi.

Birleşik sıfatlar da birleşik isimlerde olduğu gibi kısaltılır. Fakat kısaltmalardan sonra bir nokta ve araya bir tire konur.

agrikulturekonomisch = agrik. - ekon.

SÜRELİ YAYIN ADLARININ KISALTIILMASINA AİT KURALLAR (İSO R4)

Milletlerarası Standard'lar Enstitüsünün ISO/TC46 numaralı Teknik Komitesi Unesco'nun da yardımıyla «normalisation dans le domaine de la documentation (dokümantasyon alanında standardizasyon) adlı bir broşür hazırlamış ve yayımlamıştır. Milletlerarası standardizasyonun genel ilkeleri ve uygulanabilecek metodlar hakkında kısa bir girişten sonra broşürde süreli yayın adlarının kısaltılmasına ve süreli yayınların sunulmuş şekillerinin nasıl olacağına ait kurallar verilmiş, bundan başka bibliyografik referanslar hakkında da bir karar projesi eklenmiştir.

Süreli yayın adlarının kısaltılmasına ve süreli yayınların sunulmuş şekillerine ait kurallar İso Konseyince de tasvib edilmiştir.

Bibliyografya Enstitümüz 1952 yılından beri yayımlamakta olduğu makaleler bibliyografyasında 1958 yılından itibaren süreli yayın adlarını aşağıda verdiğimiz İso/TCR6 Teknik komitesince verilen kurallara uyarak kısaltılmaktadır:

1. Mevcut kurallar süreli yayın adları kısaltılırken aşılınmaması gerekli sınırları göstermektedir. Alışılmış olan kısaltma şekilleri bu kurallara uymalıdır.

2. Genel olarak, süreli yayın adları ismin tamamı ve dili anlaşılacak şekilde kısaltılmalıdır. Kısaltılırken kelimelerin sırası değiştirilmez.

3. Genel olarak, süreli yayınının adının bütün kelimeleri kısaltılır. Bununla beraber harfi tarifler, rabitlar, edatlar kısaltılmaz, fakat kaldırılabilir. Aşağıdaki haller istisna teşkil eder.

a) Süreli yayın adı generik olmıyan iki kelimededen teşekkül ediyorsa harfi tarif, rabit veya edat muhafaza edilir.

b) Son kısmı müşterek olan iki birleşik kelime arasındaki rabit muhafaza edilir.

Jahrbuch - Jb

c) Çok uzun olan süreli yayın adlarında, mühim olmıyan kelimeler, harfi tarif, rabit, edat gibi, tamamen kaldırılabilir. Edat muhafaza edildiği takdirde und «u» tarzında ve och «o» tarzında kısaltılır. and kısaltılmaz. Harfi tarifleri d ile başlayan dillerde bu harfi tarifler için d. kısaltması kullanılır.

d) Süreli yayın adı kısaltıldıktan sonra süreli yayının dili anlaşılıyorsa birinci rabit edat veya birinci rabit edat veya birinci harfi tarif muhafaza edilir.

4. Normal kısaltma metodu kelimenin son harflerini — en aşağı iki tanesini — kaldırmak ve yerine bir nokta koymaktır.

5. Bütün isimler büyük harfle başlar, sıfatlar küçük harfle yazılır. Tüzel kişiler özel isim itibar edilir ve büyük harflerle başlar.

6. Kelimelerin çoğul oldukları zorunlu hallerde gösterilir. Kelimenin tekil halinin kısaltmasına bir tireden sonra çoğul ekinin son harfi konur.

Jahrbücher - Jb - r

7. Çeşitli dillerde aynı anlamı taşıyan akraba kelimeler imlânın elverdiği oranda aynı şekilde kısaltılırlar.

8. Lâtin harflerine transkribe edilmiş olan (milletlerarası bir koda göre) süreli yayın adları yukardaki kurallara göre kısaltılır.

9. Bir tek kelimededen ibaret olan süreli yayın adları harfi tarif hariç kısaltılmaz.

10. Birleşik kelimelerin her elemanı sanki ayrı kelime imiş gibi kısaltılır ve araya tire konur.

11. Süreli yayının orijini hakkında bir şüphe mevcut olduğu takdirde, süreli yayının adından sonra (kısaltılmış veya kısaltılmamış) parantez içinde süreli yayının basıldığı şehir ve icabında basıldığı memleketin adı ilâve edilir.

Bu kural özellikle aşağıda gösterilen durumlarda gereklidir:

a) Normal olarak uygulanmış kısaltma kuralları süreli yayının yayımlanmakta olduğu dilin anlaşılmasına imkân vermiyorsa.

b) Süreli yayının adı memleketin dilinden ayrı bir dilde yayımlanmışsa.

c) Bir çok süreli yayın aynı ismi taşıyorsa.

12. Süreli yayının adı bir şahıs ismi ile başlıyorsa, süreli yayın adında gösterilen şahıs ismi aynen alınır, geriye kalan kısım yukardaki kurallara göre kısaltılır. Şahıs adının soy adı ve ondan sonra gelen generik kelime yeterli değildir. Şahsın adını ve soyadını aldıktan sonra geriye kalan kısım usulü gereğince kısaltılmamıştır.